

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Πολυγλωσσικές Ταυτότητες και Γραμματισμοί Προσφύγων και Μεταναστών

Η Συνδυασμένη Εκμάθηση Γλώσσας
και Περιεχομένου

📍 Αμφιθέατρο UNESCO, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας
Σάββατο, 8 Απριλίου 2023

ΔΙΟΡΓΑΝΩΤΕΣ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ

CYPRUS
REFUGEE
COUNCIL

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

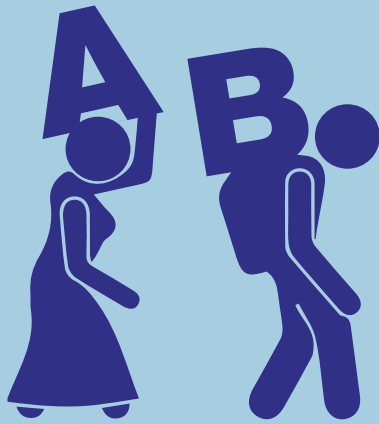
Πολυγλωσσικές Ταυτότητες και Γραμματισμοί Προσφύγων και Μεταναστών Η Συνδυασμένη Εκμάθηση Γλώσσας και Περιεχομένου

Πολλές φορές ακούμε τους/τις εκπαιδευτικούς να λένε ότι οι μαθητές/μαθήτριάς τους με μεταναστευτική βιογραφία μιλούν ελληνικά, απλώς επειδή μπορούν να επικοινωνήσουν. Από την άλλη, όμως, βλέπουμε ότι τα αποτελέσματα στο σχολείο συνήθως δεν συνάδουν με τη συγκεκριμένη δήλωση.

Ένας λόγος που οδηγεί στη λανθασμένη αξιολόγηση της κατάστασης, και συγχρόνως μπορεί να αποτελέσει σημαντικό μέρος της λύσης του προβλήματος, είναι να καταλάβουν οι εμπλεκόμενοι/ εμπλεκόμενες στην εκπαίδευση, κυρίως αυτοί που λαμβάνουν τις αποφάσεις, τη διαφοροποίηση μεταξύ της γλωσσικής ικανότητας, για να ανταποκρινόμαστε απλώς στην καθημερινή επικοινωνία (Βασικές Διαπροσωπικές Επικοινωνιακές Δεξιότητες [BICS] σύμφωνα με τον Cummins), και της πιο σύνθετης γλωσσικής ικανότητας που χρειάζεται η φοίτηση στο σχολείο/στο πανεπιστήμιο ή η δραστηριοποίηση σε συγκεκριμένο επαγγελματικό χώρο (ακαδημαϊκή γλωσσική ικανότητα ή αυτό που ο Cummins ονόμασε Γνωστική Ακαδημαϊκή Γλωσσική Ικανότητα [CALP]).

Στόχος του συγκεκριμένου συνεδρίου είναι να καταθέσει προτάσεις σχετικά με πιθανές λύσεις του προβλήματος που εντοπίζεται στην εκπαίδευση παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία. Θα εξεταστούν η πιθανή χρήση του μοντέλου της Συνδυασμένης Διδασκαλίας Γλώσσας-Περιεχομένου και εφαρμογές του στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως Γ2. Στόχος του συνεδρίου είναι να προτείνει, μέσα από σύγχρονες γλωσσολογικές θεωρίες, ένα πλαίσιο δράσης για την καλύτερη προσέγγιση των μαθητών/μαθητριών με διαφορετικό γλωσσικό υπόβαθρο μέσα στις συμβατικές τάξεις καθώς και για ενήλικες για πιθανή ένταξή τους στον επαγγελματικό χώρο. Οι συμμετέχοντες/συμμετέχουσες θα γνωρίσουν υλικό, το οποίο δημιουργήθηκε στη βάση των αρχών του συγκεκριμένου μοντέλου, και στα εργαστήρια θα έχουν την ευκαιρία να πειραματιστούν και οι ίδιοι με τη δημιουργία σύντομου δειγματικού μαθήματος που θα βασίζεται στις αρχές του συγκεκριμένου μοντέλου.

Το πρόγραμμα του Συνεδρίου συμπεριλαμβάνει παρουσιάσεις από ακαδημαϊκούς και εργαστήρια. Οι παρουσιάσεις θα μεταδίδονται και μέσω διαδικτύου. Η συμμετοχή στα εργαστήρια θα είναι δυνατή μόνο με φυσική παρουσία. Για συμμετοχή στα εργαστήρια είναι απαραίτητη η εγγραφή σε ένα από τα πέντε εργαστήρια πριν από την ημέρα του συνεδρίου.

Περίληψεις εισηγήσεων

Τα Προγράμματα Ταχύρρυθμης Μάθησης (ALP) για την ανάπτυξη ακαδημαϊκών γλωσσικών δεξιοτήτων στην Ελληνική ως Γ2: προϋποθέσεις και προκλήσεις

---

*Γιώργος Ανδρουλάκης
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

Στην ανακοίνωση αυτή θα μοιραστούμε μεθοδολογικό προβληματισμό και βιωμένες εμπειρίες από την ανάπτυξη Προγραμμάτων Ταχύρρυθμης Μάθησης (Accelerated Learning Programs – ALP) για το Γυμνάσιο στην Ελλάδα. Το έργο υλοποιήθηκε από το 2019 ως το 2022 με χρηματοδότηση και σύλληψη της UNICEF, εποπτεία του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής της Ελλάδας, ενώ τον σχεδιασμό και την υλοποίηση ανέλαβε το Εργαστήριο ΜΔΔ Ελληνικής Γλώσσας και Πολυγλωσσίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Τα υλικά ALP που αναπτύχθηκαν για έξι μαθήματα είχαν σκοπό τη συμπερίληψη μαθητών και μαθητριών προσφυγικού/μεταναστευτικού υπόβαθρου που δεν διέθεταν επαρκείς ακαδημαϊκές γλωσσικές δεξιότητες στα ελληνικά ή/και είχαν αποσχολειοποιηθεί για ικανό χρονικό διάστημα. Τα υλικά αναπτύχθηκαν από το τέλος του 2019 ως τον Ιούνιο του 2021, ενώ η πιλοτική εφαρμογή τους έγινε σε δύο φάσεις, από τον Νοέμβριο του 2021 ως τον Μάρτιο του 2022 και από τον Οκτώβριο του 2022 ως τον Ιανουάριο του 2023.

Η πιλοτική εφαρμογή έδειξε πολυάριθμους τρόπους να αξιοποιηθεί το υλικό σε τάξεις μεικτών δεξιοτήτων, είτε στο πλαίσιο της διαφοροποιημένης παιδαγωγικής είτε σε αυτό των πολλαπλών μαθησιακών πόρων. Γενικότερα, η εφαρμογή ALP προϋποθέτει μια σειρά από μετασχηματισμούς, τόσο σε θεσμικό επίπεδο όσο και στη σύλληψη του σχολείου ως όλου, καθώς και στο επίπεδο της επίγνωσης και ετοιμότητας των εκπαιδευτικών.

Καθώς η μεθοδολογία ALP έρχεται κυρίως από τον τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων, η προσαρμογή της στο σχολικό περιβάλλον θέτει επίσης μια σειρά από προκλήσεις που θα μπορούσαμε να συνοψίσουμε στα σημεία της αυτονομίας στη μάθηση όλων των παιδιών και της ενδυνάμωσης ευάλωτων μαθητών και μαθητριών. Εξάλλου, στις πιο γλωσσικές αποφάσεις, ο ορισμός του «κατάλληλου» επιπέδου γλωσσομάθειας συνιστά ένα σύνθετο ζήτημα, σε συνάρτηση με την αξιοποίηση των γλωσσικών ρεπερτορίων που υπάρχουν σε μια ομάδα-τάξη και με την υποστήριξη από πολυγλωσσικούς και πολυτροπικούς πόρους, αναγκαίους για κάθε σύγχρονη, αποτελεσματική μάθηση, στο πλαίσιο της εκμάθησης της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας.

Συνδυαστικές προσεγγίσεις για την ελληνική ως Γ2: Σχεδιάζοντας μια διδασκαλία με τη μέθοδο CLIL

Ελευθερία Ζάγκα

Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας

Οι συνδυαστικές προσεγγίσεις (διδασκαλία της γλώσσας με βάση το περιεχόμενο, CLIL, πλαίσια διδασκαλία γλώσσας και περιεχομένου, διδασκαλία με στρατηγικές κ.ά.), όπου τα γνωστικά αντικείμενα του ΑΠΣ χρησιμοποιούνται ως «όχημα» στη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος, βρήκαν εκτεταμένη και ευρεία εφαρμογή αρχικά στη διδασκαλία της ξένης γλώσσας σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Στη συνέχεια, οι συνδυαστικές προσεγγίσεις επεκτάθηκαν και στη διδασκαλία της Γ2 (Αναστασιάδη – Συμεωνίδη, Ζάγκα, & Μαθιαιουδάκη, 2014), εκκινώντας από τη θεωρητική παραδοχή ότι η γλώσσα και το περιεχόμενο στη σχολική τάξη εκλαμβάνονται ως ενιαίο και αδιαίρετο σύνολο, κατά συνέπεια στη διδασκαλία του κάθε γνωστικού αντικείμενου χρειάζεται να περιλαμβάνονται και γλωσσικοί στόχοι. Οι συνδυαστικές προσεγγίσεις θεωρείται ότι συμβάλλουν στην ανάπτυξη προσληπτικών και παραγωγικών γλωσσικών δεξιοτήτων, προωθούν τις γνωστικές διεργασίες, καλλιεργούν τις επικοινωνιακές δεξιότητες των δίγλωσσων μαθητών/τριών και ενθαρρύνουν τη διαπολιτισμική επικοινωνία και κατανόηση. Εκτός τούτων, αυξάνουν το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών μέσω της ενεργητικής συμμετοχής τους σε δραστηριότητες γνωστικά και γλωσσικά απαιτητικές, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην ανάπτυξη της *Ακαδημαϊκής Γλωσσικής Ικανότητας* (CALP). Ταυτόχρονα, επιτυγχάνουν τη συνεργασία εκπαιδευτικών διαφορετικών ειδικοτήτων και προβλέπουν δραστηριότητες για την ανάπτυξη των γλωσσικών μακροδεξιοτήτων σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα. Στην παρούσα ανακοίνωση θα γίνει αρχικά αναφορά στις βασικές αρχές διδακτικού σχεδιασμού με έμφαση στο CLIL και θα δοθούν σχετικά παραδείγματα από εφαρμογές στη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2 (Ζάγκα, 2014, Ζάγκα & Μπισιάκη, 2015).

Αναστασιάδη – Συμεωνίδη Α., Ζάγκα Ε., & Μαθιαιουδάκη Μ., (2014). «Συνδυαστικές προσεγγίσεις στη γλωσσική διδασκαλία: Η περίπτωση του CLIL». *Πρακτικά του 11ου διεθνούς συνεδρίου ελληνικής γλωσσολογίας, Ρόδος (2013)*, σ.σ. 102-114.

Ζάγκα, Ε. (2014). *Η διδασκαλία της γλώσσας με βάση το περιεχόμενο: Από τη θεωρία στην πράξη*. Θεσσαλονίκη: Βάνιας ISBN : 978- 960 – 288- 331 – 0

Ζάγκα, Ε. & Μπισιάκη Μ., (2015). “Μια θάλασσα μικρή...”: Ένα project λογοτεχνίας για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας. *Πρακτικά διεθνούς συνεδρίου: “Γλώσσες και πολιτισμοί σε διάδραση”*, τμήμα Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας ΑΠΘ, (σ.σ. 221-234). Θεσσαλονίκη.

Η διδασκαλία της γλώσσας μέσα από γνωστικά αντικείμενα του σχολείου - Η προσέγγιση CLIL

Μαρίνα Ματθαιουδάκη

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Χριστίνα Μαλιγκούδη

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Οι εν δυνάμει δίγλωσσοι μαθητές και δίγλωσσες μαθήτριες αποκτούν μέσα σε λίγους μήνες παραμονής στη χώρα υποδοχής μια σχετική ευχέρεια στη δεύτερη γλώσσα, που τους επιτρέπει να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της καθημερινής επικοινωνίας. Ωστόσο, η γλωσσική ικανότητα την οποία απαιτεί η φοίτηση στο σχολείο είναι κάτι σύνθετο, το οποίο κατακτάται με μόχθο και χρόνο και δεν μεταφέρεται αυτομάτως από την πρώτη γλώσσα που πιθανώς έχει αναπτύξει το δίγλωσσο παιδί στη γλώσσα-στόχο (Χατζηδάκη, 2014). Συγκεκριμένα, η σχολική φοίτηση απαιτεί την ανάπτυξη της λεγόμενης «γλώσσας του σχολείου», δηλαδή της ακαδημαϊκής όψης της γλώσσας. Πρόσφατες έρευνες υποστηρίζουν ότι η εφαρμογή της μεθόδου CLIL μπορεί να ικανοποιήσει σε μεγάλο βαθμό τις ανάγκες των δίγλωσσων μαθητών, που είναι τόσο η ανάπτυξη επικοινωνιακών όσο και η ανάπτυξη ακαδημαϊκών δεξιοτήτων (π.χ. Mattheoudakis, Alexiou & Ziaka, 2018). Στην παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζονται οι αρχές και τα χαρακτηριστικά της μεθόδου CLIL και πώς μπορεί η μέθοδος CLIL να συμβάλει στη γλωσσική εξομάλυνση των κειμένων και του διδακτικού υλικού των διάφορων γνωστικών αντικειμένων του σχολείου (π.χ. Φυσική, Ιστορία, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή κ.λπ.), με σκοπό την ενίσχυση των ακαδημαϊκών γλωσσικών δεξιοτήτων των δίγλωσσων μαθητών και μαθητριών.

Mattheoudakis, M., Alexiou, T. & Ziaka, I. (2018). The impact of CLIL instruction on content learning: evidence from the Greek context. *International Journal of Innovation in Education* 5(2):92-109. DOI:10.1504/IJIE.2018.097850

Χατζηδάκη, Α. (2014). Η ανάπτυξη της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας μέσα στις συμβατικές σχολικές τάξεις. Στο Ε. Κατσαρού & Μ. Λιακοπούλου (Επιμ.), *Θέματα διδασκαλίας και αγωγής στο πολυπολιτισμικό σχολείο*. ΑΠΘ, Εκπαίδευση παλινοστώντων και αλλοδαπών μαθητών.

Χτίζοντας γέφυρες ανάμεσα στη Γλώσσα, την Επιστήμη και την Κοινωνία με το Εικονογραφημένο Λεξικό Φυσικής για το Σχολείο

Μαρία Μητσιάκη

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Οι εκπαιδευτικοί του σήμερα γνωρίζουμε ότι τα σύγχρονα τεχνολογικά, κοινωνικο-πολιτισμικά, οικονομικά και πολιτικά φαινόμενα έχουν αλλάξει τις τάξεις ως προς τα γλωσσικά, πολιτισμικά και γνωσιακά προφίλ των μαθητών/τριών. Παρότι όμως οι εκπαιδευτικές και γλωσσικές πολιτικές διεθνώς αγκαλιάζουν την ολιστική ή συνδυαστική προσέγγιση περιεχομένου και γλώσσας και προωθούν μια διεπιστημονική, διαγλωσσική και διαπολιτισμική στόχευση, οι τρόποι εφαρμογής της παραμένουν νεφελώδεις. Κι ακόμη, η ανάγκη για την ανάπτυξη διδακτικού υλικού βασισμένου στις αρχές μιας τέτοιας συνδυαστικής προσέγγισης αναδύεται επιτακτική.

Η παρουσίαση επιδιώκει να συμβάλει προς αυτή την κατεύθυνση. Πρώτα συνδέει τον γλωσσικό ακαδημαϊκό με τον επιστημονικό γραμματισμό και δίνει έμφαση στην πρόσφατη δυναμική σύλληψη του CLIL, το μοντέλο των pluriliteracies (Coyle, 2015, 2018· Coyle & Meyer, 2021). Στη συνέχεια εστιάζει στους Λόγους (Discourses) των Φυσικών Επιστημών (ΦΕ). Έπειτα παρουσιάζει το *Εικονογραφημένο Λεξικό Φυσικής για το Σχολείο* (ΕΛεΦυσ, <http://elefys.gr>), ένα πολυλειτουργικό ψηφιακό λεξικό/eContent που έχει αναπτυχθεί για να συμβάλει στην ολιστική προσέγγιση Φυσικής και Γλώσσας στην υποχρεωτική εκπαίδευση (ΕΛΙΔΕΚ, 2021-2023). Τέλος, προτείνει ενδεικτικές δραστηριότητες για την αξιοποίηση του ΕΛεΦυσ στη συνδυαστική προσέγγιση Γλώσσας και ΦΕ (<https://e-tetradio.elefys.gr>).

Η ανάπτυξη ακαδημαϊκών γλωσσικών δεξιοτήτων στην Ελληνική ως Γ2 σε σχολεία της Κύπρου

---

*Άντη Παπακυριακού
Πανεπιστήμιο Λευκωσίας*

Στα σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα και στην Κύπρο φοιτά ένα ψηλό ποσοστό παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία. Τα παιδιά αυτά αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα στην τάξη και ένας σοβαρός λόγος είναι οι γλωσσικές αδυναμίες. Πρόσφατες έρευνες στον ελληνόφωνο χώρο έχουν δείξει ότι η ισχύουσα διδασκαλία, αν και πολύ σημαντική, αδυνατεί να φέρει από μόνη της τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Στην ανακοίνωση αυτή θα εξετάσουμε την πιθανή συμβολή της συνδυασμένης διδασκαλίας γλώσσας-περιεχομένου στη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2 σε σχολεία της Κύπρου. Θα ασχοληθούμε με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου μοντέλου και θα δούμε πώς θα μπορούσε να συμβάλει στη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Η χρήση του συγκεκριμένου μοντέλου σε πολλές χώρες της Ευρώπης, αρχικά στη διδασκαλία ξένων γλωσσών (ΞΓ), έχει καταγράψει ήδη θετικά αποτελέσματα. Η πιο πρόσφατη εφαρμογή του μοντέλου και στο πλαίσιο της διδασκαλίας της Γ2, όπως άρχισε ήδη σε διάφορες χώρες, κυρίως σε χώρες με ψηλό ποσοστό ατόμων με μεταναστευτική βιογραφία, είναι πολύ ελπιδοφόρα.

Η ανακοίνωση θα στηρίζει την αναγκαιότητα για ανάπτυξη της γλώσσας και μέσα στις συμβατικές τάξεις (οριζόντια). Θα επιχειρήσει να απαντήσει τα εξής ερωτήματα:

- Ποιες είναι οι σημαντικές προϋποθέσεις για πετυχημένη εφαρμογή της συνδυασμένης διδασκαλίας γλώσσας-περιεχομένου στη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2;
- Ποια θα είναι τα προβλήματα σε πιθανή εφαρμογή του συγκεκριμένου μοντέλου;
- Πώς θα μπορούσαμε να αντιμετωπίσουμε πιθανές δυσκολίες στην εφαρμογή του συγκεκριμένου μοντέλου;

Το εικονοβιβλίο χωρίς λόγια ως μέσο ανάπτυξης του λόγου: Εφαρμοσμένες τεχνικές προσέγγισης σε τάξη πολυγλωσσικών ταυτοτήτων

Αναστασία Σωτηριάδου και Μαρίνα Ροδοσθένους-Μπαλάφα
Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Τα εικονοβιβλία χωρίς λόγια είναι ένα διπλικιακό αφηγηματικό είδος, το οποίο εστιάζει αποκλειστικά σε εικονιστικό κείμενο. Τα πλεονεκτήματα των εικονοβιβλίων είναι ποικίλα και πολυεπίπεδα: εγείρουν προκλήσεις σε όλους τους αναγνώστες, δίνοντας εξίσου κίνητρα συμμετοχής και έκφρασης απόψεων τόσο σε αναγνώστες με μητρική γλώσσα τη γλώσσα διδασκαλίας όσο και σε μαθητές με μεταναστευτική βιογραφία και πολυγλωσσικές ταυτότητες. Μέσα από τον διάλογο που αναπτύσσεται κατά την επεξεργασία των εικονοβιβλίων, ενισχύεται με τον πιο αβίαστο τρόπο η συμπερίληψη, το ομαδοσυνεργατικό και δημοκρατικό πνεύμα σε πολυπολιτισμικές και άλλες τάξεις. Η παρούσα ανακοίνωση θα επικεντρωθεί σε πρώτη φάση στο εικονοβιβλίο χωρίς λόγια *Dans sa bulle* (*Στον δικό της κόσμο*) της Marie Bretin, εκδόσεις Editions Voce Verso 2016. Αρχικώς, θα αναλυθούν οι τρόποι προσέγγισης του συγκεκριμένου εικονοβιβλίου σε τετάρτη τάξη της Δημοτικής Εκπαίδευσης, η οποία συμπεριλαμβάνει μαθητές με πολυγλωσσικές ταυτότητες. Στη συνέχεια, θα παρουσιαστούν οι απόψεις των μαθητών ως προς τη χρήση εικονοβιβλίων στην τάξη και ως μέσο ανάπτυξης των προφορικών και γραπτών τους αφηγηματικών δεξιοτήτων.

Περιλήψεις εργαστηρίων

Συνδυαστικές προσεγγίσεις για την ελληνική ως Γ2: Σχεδιάζοντας μια διδασκαλία με τη μέθοδο CLIL

Ελευθερία Ζάγκα

Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας

Κατά τη διδασκαλία μιας δεύτερης γλώσσας απαιτείται ανάπτυξη τόσο των *Βασικών Διαπροσωπικών Επικοινωνιακών Δεξιοτήτων* (BICS) όσο και της *Ακαδημαϊκής Γλωσσικής Ικανότητας* (CALP) των μαθητών/τριών για τις οποίες αξιοποιούνται διαφορετικού τύπου διδακτικές προσεγγίσεις. Ειδικότερα, για την ανάπτυξη της *Ακαδημαϊκής Γλωσσικής Ικανότητας*, η οποία είναι απαραίτητη για την απρόσκοπτη σχολική πορεία των δίγλωσσων μαθητών/τριών και τη μείωση της σχολικής διαρροής, αξιοποιείται ποικιλία διδακτικών μεθόδων - *διδασκαλία της γλώσσας με βάση το περιεχόμενο, CLIL, θεματικά οργανωμένη διδασκαλία, διδασκαλία με στρατηγικές*, κ.λπ. (Αναστασιάδη – Συμεωνίδη, Ζάγκα, & Μαθαιουδάκη, 2014· Αστάρτα & Μπέλλα, 2014). Στο πλαίσιο του εργαστηρίου οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες εκπαιδευτικοί-σύμφωνα με τις αρχές διδακτικού σχεδιασμού που παρουσιάστηκαν στη σχετική εισήγηση- θα οργανώσουν μια διδασκαλία διάρκειας δύο ωρών για την ελληνική ως Γ2, σε ένα γνωστικό αντικείμενο (π.χ. Ιστορία, Φυσική, Μαθηματικά κ.ά.), ανάλογα με τη βαθμίδα (Α/ θμια - Β/ θμια) και την ειδικότητά τους. Το υλικό που θα αξιοποιηθεί θα προέρχεται από τα αντίστοιχα σχολικά εγχειρίδια.

Αναστασιάδη – Συμεωνίδη Α., Ζάγκα Ε., & Μαθαιουδάκη Μ., (2014). «Συνδυαστικές προσεγγίσεις στη γλωσσική διδασκαλία: Η περίπτωση του CLIL». *Πρακτικά του 11ου διεθνούς συνεδρίου ελληνικής γλωσσολογίας, Ρόδος (2013)*, σ.σ. 102-114.

Αστάρτα Β., & Μπέλλα, Σ., (2014). *Ελληνικά μέσα από τα μαθήματά μου*. Εκπαιδευτικό υλικό. Εκπαίδευση Παλινοστούτων και αλλοδαπών, Θεσσαλονίκη. ISBN 978-618-81491-4-4.

Εργασιακή ένταξη προσφύγων: Κοινωνικές και γλωσσικές διαστάσεις

Μάνος Μαθιουδάκης

Κυπριακό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες

Το εργαστήριο θα καταπιαστεί με την ανάλυση της διαδικασίας ένταξης των προσφύγων και των αιτητών ασύλου στην αγορά εργασίας της Κύπρου, προκειμένου να φωτιστούν πτυχές της παράλληλης, γλωσσικής ενταξιακής τους διαδρομής. Το Κυπριακό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες θα καταθέσει προβληματισμούς, παρατηρήσεις και στοιχεία που προκύπτουν από την εμπλοκή του με τον πληθυσμό των προσφύγων, προκειμένου να διευκολύνει τη συζήτηση και να ενθαρρύνει τη διαμόρφωση συναντιλήψεων και συνεργειών.

Μερικά από τα ζητήματα που θα απασχολήσουν τη συζήτηση είναι:

- Ποιοι είναι οι πρόσφυγες και ποιες οι προοπτικές για την εργασιακή και κοινωνική τους ένταξη σήμερα;
- Τι γνωρίζουμε για το ακαδημαϊκό, επαγγελματικό και γλωσσικό τους υπόβαθρο;
- Ποιες οι δυνατότητες και οι προκλήσεις κατά την είσοδό τους στην εργασία;
- Ποια η ανταπόκριση των επίσημων φορέων, των μηχανισμών υποδοχής και της αγοράς εργασίας;
- Ποια η δυναμική του τοπίου της κοινωνικής ένταξης και ανάπτυξης γλωσσικής ικανότητας που διαμορφώνεται σήμερα;

Ολοκληρωμένη μάθηση της γλώσσας μέσω των γνωστικών αντικειμένων για μαθητές και μαθήτριες με μεταναστευτική βιογραφία

Μαρία Μητσιάκη

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Παυλίνα Χατζηθεοδούλου-Λοϊζίδου & Μαρία Πιτζολή

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου

Από το 2020 και στο πλαίσιο της δράσης της Διατμηματικής Επιτροπής για την ένταξη των ΜΜΕ στο κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα έχει εκπονηθεί Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας (ΑΠΣ Γ2) (Μητσιάκη, 2020). Σύμφωνα με αυτό «Στην περίπτωση μαθητών/μαθητριών που εισέρχονται στη Μέση Εκπαίδευση χωρίς να διαθέτουν τη στοιχειώδη επάρκεια στην Ελληνική θα πρέπει να ενισχυθεί η ταχύρρυθμη γλωσσική μάθηση αλλά και η ολοκληρωμένη μάθηση της γλώσσας μέσω των γνωστικών αντικειμένων, έτσι ώστε η γλώσσα να μην αποτελέσει εμπόδιο στην ανάπτυξη του επιστημονικού γραμματισμού, και μαθητές/μαθήτριες με κλίση σε ποικίλα γνωστικά αντικείμενα, όπως τα Μαθηματικά, η Φυσική κ.ά. να μπορούν να ξεδιπλώσουν τα talέντα τους, ξεπερνώντας τους γλωσσικούς φραγμούς» (σελ. 17).

Το συγκεκριμένο εργαστήριο θα εστιάσει σε καλές πρακτικές συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών που διδάσκουν το γλωσσικό μάθημα και μαθήματα γνωστικών αντικειμένων σε μαθητές και μαθήτριες με μεταναστευτική βιογραφία. Θα αξιοποιηθούν Δείκτες Επιτυχίας και Επάρκειας του ΑΠΣ Γ2 και το *Εικονογραφημένο Λεξικό Φυσικής για το Σχολείο* (ΕΛεΦυΣ, <http://elfys.gr>) που έχει αναπτυχθεί για να συμβάλει στην ολοκληρωμένη προσέγγιση Γλώσσας και Φυσικών Επιστημών στην υποχρεωτική εκπαίδευση. Βασιζόμενες/οι στο ΕΛεΦυΣ και στο Τετράδιο Δραστηριοτήτων του (<https://e-tetradio.elfys.gr>), οι συμμετέχοντες/ουσες θα σχεδιάσουν δραστηριότητες είτε για το γλωσσικό μάθημα είτε για τα μαθήματα γνωστικού αντικειμένου (Φυσική, Χημεία, Γεωγραφία) με βάση την προσέγγιση CLIL, προκειμένου να πετύχουν τα αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα.

Οι γλώσσες της οικογένειας στο εκπαιδευτικό υλικό για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας και άλλων γνωστικών αντικειμένων σε μαθητές με προσφυγική εμπειρία

Γιώργος Σιμόπουλος

Γραφείο της UNICEF στην Ελλάδα, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Η ένταξη των μαθητών με προσφυγική εμπειρία στο ελληνικό σχολείο εμπλουτίζει το υπάρχον πολυγλωσσικό εκπαιδευτικό τοπίο στην Ελλάδα. Γλώσσες λιγότερο ορατές (τα φαρσί, τα παστόύ, τα ουρντού, τα κουρμαντζί, τα σορανί, τα αραβικά και πρόσφατα τα ουκρανικά και τα ρωσικά) προστίθενται στις γλώσσες των μαθητών μεταναστευτικής προέλευσης που έχουν ενταχθεί στο ελληνικό σχολείο από τη δεκαετία του 1990. Η θέση των γλωσσών αυτών στο πλαίσιο ενός μονογλωσσικού-μονοπολιτισμικού σχολείου τροφοδοτεί εκ νέου τον διάλογο για τη σχέση της διδασκαλίας της γλώσσας του σχολείου με τις γλώσσες της οικογένειας, ενώ παράλληλα, σημαντικοί πειραματισμοί στην κατεύθυνση πολλαπλογλωσσικών προσεγγίσεων αναδύονται. Σε αντίθεση με την προσέγγιση της «άλλης γλώσσας» ως ανταγωνιστικού συστήματος που εμποδίζει την ταχεία και ολοκληρωμένη κατάκτηση της «γλώσσας-στόχου» και η οποία έχει οδηγήσει σε πρακτικές αποτροπής της χρήσης των γλωσσών προέλευσης από τα παιδιά και τις οικογένειές τους (Gkaintartzi & Tsokalidou, 2011· Μάγος & Σιμόπουλος, 2019), αναπτύσσονται, μεταξύ άλλων, εκπαιδευτικά εργαλεία που επενδύουν στην ορατότητα των γλωσσών αυτών και στην ενσωμάτωση στόχων που σχετίζονται με την ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων και τη δημιουργία ενός συμπεριληπτικού περιβάλλοντος μάθησης (Στεργίου & Σιμόπουλος, 2019). Τα υλικά αυτά, με διαφορετικό τρόπο και μεθοδολογία, εντάσσουν τις γλώσσες της οικογένειας στην καθημερινή εκπαιδευτική πράξη, αντιμετωπίζοντάς τες ως εργαλεία ενδυνάμωσης, αλλά και ως μαθησιακούς πόρους για τη διδασκαλία της γλώσσας του σχολείου και πέραν αυτής.

Στο συγκεκριμένο εργαστήριο θα πλοηγηθούμε σε ορισμένα από τα υλικά αυτά, με εστίαση στα υλικά του Accelerated Learning Programme¹ για τη διδασκαλία της Ιστορίας, της Κοινωνικής & Πολιτικής Αγωγής, των Μαθηματικών, της Βιολογίας, της Φυσικής και της Χημείας σε μαθητές με προσφυγική εμπειρία στο Γυμνάσιο, με στόχο να συνδημιουργήσουμε διδακτικές προτάσεις για διαφορετικά περιβάλλοντα αναφοράς.

¹Το Πρόγραμμα Ταχύρρυθμης Μάθησης (Accelerated Learning Program, ALP) αναπτύχθηκε το 2020 από ένα σχήμα τριμερούς συνεργασίας, του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, της UNICEF και του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, με σκοπό να αντιμετωπίσει τα ζητήματα εκπαιδευτικής συμπερίληψης στην κατώτερη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Γυμνάσιο) για έφηβους/ες μαθητές/τριες με προσφυγική ή μεταναστευτική εμπειρία.

- Gkaintartzi, A. & Tsokalidou, R. (2011). "She is a very good child but she doesn't speak": The invisibility of children's bilingualism and teacher ideology. *Journal of Pragmatics*, 43 (2), 588-601.
- Μάγος, Κ. & Σιμόπουλος, Γ. (2019). Η μητρική γλώσσα ως προσόν και ως εμπόδιο. Στάσεις των εκπαιδευτών της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας σε ενήλικους μετανάστες. Στο Θ. Αραβσοπιάς, Β. Κούρτη-Καζούλλη, Ε. Σκούρτου & Π. Τρίφωνας (Επιμ.). *Ζητήματα Γλώσσας, Ετερότητας και Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Gutenberg.
- Στεργίου, Λ., Σιμόπουλος, Γ. (2019). *Με(τά) το κοντέινερ. Διαπολιτισμική ματιά στην εκπαίδευση προσφύγων*. Αθήνα: Gutenberg.
-

Το εικονοβιβλίο χωρίς λόγια ως μέσο ανάπτυξης του λόγου: Εφαρμοσμένες τεχνικές προσέγγισης σε τάξη πολυγλωσσικών ταυτοτήτων

Αναστασία Σωτηριάδου και Μαρίνα Ροδοσθένους-Μπαλάφα
Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Το εργαστήρι θα εστιάσει σε πρακτικές που ενισχύουν αφηγηματικές δεξιότητες κατανόησης του κειμένου, αλλά και καλλιέργειας του προφορικού και γραπτού λόγου. Για παράδειγμα, αφού επεξηγηθούν οι βασικοί τρόποι προσέγγισης και κατανόησης ενός τέτοιου βιβλίου, θα παρουσιαστούν με βιωματικό τρόπο τεχνικές διδασκαλίας αναδίγχνσης της ιστορίας, χρήσης των χρονικών δεικτών, εμπλουτισμού της αφήγησης και επαναπροσδιορισμού της ιστορίας μέσα από την αλληλοικοδόμηση ιδεών και ανταλλαγή απόψεων. Επιπρόσθετα, θα παρουσιαστούν οι τρόποι που τα παιδιά στοιχειοθετούν την περίληψη της ιστορίας και συγγράφουν την ιστορία από άλλη οπτική γωνία. Όλες οι τεχνικές απορρέουν μέσα από εφαρμοσμένα μαθήματα διδασκαλίας, τα οποία σχολιάστηκαν επιτυχώς σε συνεντεύξεις που έγιναν σε μαθητές που τα παρακολούθησαν.

Βιογραφικά σημειώματα

Ο **Γιώργος Ανδρουλάκης** σπούδασε γλωσσολογία, κοινωνιογλωσσολογία και διδακτική των γλωσσών στα Πανεπιστήμια Αθηνών, Paris 7 και Paris 5. Έχει εργαστεί ως μέλος ΔΕΠ στο ΑΠΘ και το ΕΑΠ, με συμβάσεις στα Πανεπιστήμια Αιγαίου και Θεσσαλίας, και ως Επισκέπτης Καθηγητής σε Πανεπιστήμια της Γαλλίας, της Ελβετίας, του Ηνωμένου Βασιλείου και του Καναδά. Σήμερα είναι Καθηγητής στο γνωστικό αντικείμενο «Κοινωνιογλωσσολογία και οι εφαρμογές της στη διδακτική πράξη» στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Από το 2016 ως το 2018 διετέλεσε Αντιπρόεδρος Ακαδημαϊκών Θεμάτων και Διεθνών Σχέσεων του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου.

Το Εργαστήριο Ελληνικής Γλώσσας και Πολυγλωσσίας, του οποίου είναι Διευθυντής, έχει συντονίσει πολλά εκπαιδευτικά και ερευνητικά έργα και τιμήθηκε δύο φορές με το Ευρωπαϊκό Σήμα Γλωσσών, και μία φορά με το βραβείο AMIF.

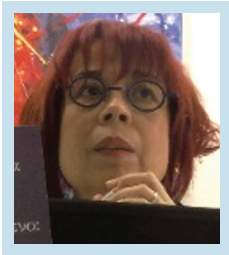
Τα ερευνητικά ενδιαφέροντά του εστιάζονται σε ζητήματα διδακτικής των γλωσσών, επαφής γλωσσών σε μεταναστευτικές κοινότητες, γλωσσικής πολιτικής, συμπεριληπτικής και ανοικτής - εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Τα πιο πρόσφατα έργα στα οποία είναι Επιστημονικός Υπεύθυνος είναι τα:

- Creative Multilingualism: From Reality to Research to Education (MeInArt) (1η Προκήρυξη ερευνητικών έργων ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ για την ενίσχυση μελών ΔΕΠ)
- Γλώσσες για Ανθρώπινες Αξίες (Κόμβοι Έρευνας και Καινοτομίας στην Εκπαίδευση, ΕΛΙΔΕΚ)
- Bottleneck Analysis and Teachers Training for Inclusive Education (UNICEF)
- Teach for Integration Capacity Building and ALP Pilot Implementation (UNICEF).

Η **Μαρία Βρίκκη** είναι Ερευνήτρια στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας. Η έρευνά της επικεντρώνεται στην ανάλυση της ποιότητας διαλόγου σε δύο κυρίως συγκείμενα: (α) στη σχολική τάξη και συγκεκριμένα στις αλληλεπιδράσεις μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών και (β) σε συνεργατικά μοντέλα επαγγελματικής μάθησης στα οποία μελετάται η αποτελεσματικότητα διαλόγων μεταξύ εκπαιδευτικών. Από το 2013, η Δρ Βρίκκη έχει εργαστεί σε πολλά ερευνητικά προγράμματα στο Πανεπιστήμιο του Κέιμπριτζ και πιο πρόσφατα σε πανεπιστήμια της Κύπρου. Έχει περισσότερες από 20 δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά και επιμελημένα βιβλία και παρουσιάζει τη δουλειά της σε εθνικά και διεθνή συνέδρια. Η Δρ Βρίκκη έχει διδάξει σε ιδρύματα στο Ηνωμένο Βασίλειο και στην Κύπρο. Είναι κάτοχος πτυχίου DPhil (PhD) και πτυχίου MSc στην *Εφαρμοσμένη Γλωσσολογία και Κατάκτηση Δεύτερης Γλώσσας* από το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης. Είναι επίσης κάτοχος πτυχίου BA Αγγλικής Γλώσσας και Γλωσσολογίας από το Queen Mary του Πανεπιστημίου του Λονδίνου.

Η **Ελευθερία Ζάγκα** είναι απόφοιτη του τμήματος Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και κατέχει μεταπτυχιακό και διδακτορικό από το ίδιο Πανεπιστήμιο. Η διδακτορική της διατριβή στο πεδίο της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας αφορά στα μοντέλα ανάπτυξης ακαδημαϊκών δεξιοτήτων κατά την ένταξη των δίγλωσσων μαθητών/τριών στην τυπική εκπαίδευση. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα αφορούν τη διγλωσσία, τη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2 και ως Γ1 και ειδικότερα την εφαρμογή συνδυαστικών προσεγγίσεων. Υπηρετεί ως Σύμβουλος Εκπαίδευσης στη Θεσσαλονίκη.

Η **Σταυρούλα Κοντοβούρκη** είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στη Διδακτική του Γλωσσικού Μαθήματος στο Τμήμα Επιστημών της Αγωγής του Πανεπιστημίου Κύπρου. Είναι κάτοχος πτυχίου δημοτικής εκπαίδευσης (Πανεπιστήμιο Κύπρου) και μεταπτυχιακού και διδακτορικού με εστίαση στην Εκπαίδευση στον Γραμματισμό (Teachers College, Columbia University). Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζουν στην παιδαγωγική του γραμματισμού και τη διδακτική του γλωσσικού μαθήματος, στις σπουδές γραμματισμού, στην ενσωμάτωση/ωματοποίηση γραμματισμών και εγγράμματων ταυτοτήτων, στους πολυτροπικούς-ψηφιακούς γραμματισμούς, στην πραγμάτωση αναλυτικών προγραμμάτων στο γλωσσικό μάθημα και την εκπαιδευτική αλλαγή. Στην έρευνά της αντίκει θεωρητικά από κοινωνικοπολιτισμικές και κοινωνικο-υλιστικές προσεγγίσεις στον γραμματισμό και μεταδομιστικές θεωρίες επιτελεσματικότητας. Έχει αναπτύξει ή και συμμετάσχει σε προγράμματα που αφορούν τις πρακτικές γραμματισμού παιδιών εντός και εκτός σχολείου, τις επιτελέσεις γραμματισμού παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία, τις πραγματώσεις αναλυτικών και επαγγελματισμού εκ μέρους εκπαιδευτικών σε τάξεις δημοτικής εκπαίδευσης, την αλλαγή στο γλωσσικό μάθημα σε συνάρτηση με τον εκπαιδευτικό επαγγελματισμό, και τις ψηφιακές βιογραφίες και πρακτικές γραμματισμού γονιών και εκπαιδευτικών παιδιών πρώτης σχολικής ηλικίας (3-8 ετών).

Ο **Μάνος Μαθιουδάκης** είναι διαπολιτισμικός ψυχολόγος. Ασχολείται συστηματικά με θέματα ασύλου τα τελευταία 15 χρόνια και ειδικότερα με τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που σχετίζονται με την υποδοχή και ένταξη του προσφυγικού πληθυσμού. Ως Λειτουργός Ένταξης στο Κυπριακό Συμβούλιο Προσφύγων, συνεργάζεται με διεπιστημονική ομάδα επαγγελματιών για σκοπούς παρακολούθησης και διευκόλυνσης της πρόσβασης των προσφύγων στα δικαιώματα

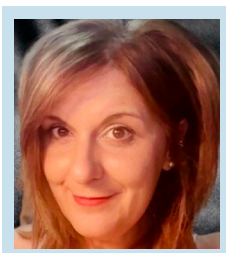
τους, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη εργαλείων και συνεργειών για την προώθηση της εργασιακής τους συμπερίληψης. Συμμετέχει σε ερευνητικές δραστηριότητες που σχετίζονται με προσφυγικά θέματα και συνυπογράφει την έκθεση AIDA για την Κύπρο.

Η **Μαρίνα Ματθαιουδάκη** είναι Καθηγήτρια Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας στο Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται στον χώρο της απόκτησης δεύτερης γλώσσας, στη διγλωσσία και στη δίγλωσση εκπαίδευση και στη Γλωσσολογία Σωμάτων Κειμένων.

Η **Χριστίνα Μαλιγκούδη** είναι Επίκουρη Καθηγήτρια στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης με γνωστικό αντικείμενο «Εκπαίδευση μειονοτικών ομάδων». Στα ερευνητικά της ενδιαφέροντα συμπεριλαμβάνονται η διαπολιτισμική εκπαίδευση, η διγλωσσία και η δίγλωσση εκπαίδευση, καθώς επίσης και οι κοινωνιογλωσσολογικές προσεγγίσεις στη διδασκαλία της Ελληνικής ως Γ2.

Η **Μαρία Μπσιάκη** είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης με γνωστικό αντικείμενο «Διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας». Σπούδασε ελληνική γλώσσα και φιλολογία στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.) και έλαβε διδακτορικό δίπλωμα στην εφαρμοσμένη γλωσσολογία (στην ελληνική ως μητρική αλλά και ως δεύτερη/ξένη γλώσσα, Α.Π.Θ.).

Έχει διδάξει μαθήματα θεωρητικής και εφαρμοσμένης γλωσσολογίας στο Α.Π.Θ. και το Δ.Π.Θ. και ως Επισκέπτρια Καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Λόγος των Τυράνων και στο Πανεπιστήμιο Λομοποσον της Μόσχας. Επίσης, έχει διδάξει την ελληνική ως ξένη/δεύτερη γλώσσα σε ενήλικες μαθητές (Σχολείο Νέας Ελληνικής του Α.Π.Θ., Ειδική Παιδαγωγική Ακαδημία Θεσσαλονίκης, κ.ά.), αλλά και ως μητρική και ως δεύτερη γλώσσα σε δημόσια σχολεία της Ελλάδας.

Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται στη Διδασκαλία της Ν.Ε. ως Δεύτερης Γλώσσας (Φωνητική-Φωνολογία, Μορφολογία, Λεξιλόγιο), την Παιδαγωγική Λεξικογραφία, τη Διεπίδρα-

ση Επιστημονικού και Γλωσσικού Γραμματισμού, την Ανάπτυξη Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών και τη Γλωσσική Αξιολόγηση.

Έχει συμμετάσχει σε διάφορα ερευνητικά προγράμματα και είναι Επιστημονική Υπεύθυνη έργου για τη διαμόρφωση κόμβων καινοτομίας και έρευνας σε εκπαιδευτικούς φορείς της Ελλάδας (ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ.) με εστίαση στην παιδαγωγική λεξικογραφία, τον γλωσσικό ακαδημαϊκό και επιστημονικό γραμματισμό. Είναι συν-συγγραφέας στο βιβλίο *100 Βασικές Έννοιες για τη Γλωσσολογία*, έχει συνεπιμεληθεί δύο συλλογικούς τόμους, έχει μεταφράσει σε συνεργασία στα ελληνικά το βιβλίο *Understanding Language Change* της April McMahon, έχει δημοσιεύσει περισσότερες από 60 εργασίες σε διεθνή και ελληνικά επιστημονικά περιοδικά, συλλογικούς τόμους και πρακτικά επιστημονικών συνεδρίων και έχει δώσει πάνω από 60 διαλέξεις και ομιλίες σε διεθνή συνέδρια και ημερίδες. Συνέγραψε το ενιαίο σχολικό Α.Π.Σ. για την Ελληνική ως Δεύτερη Γλώσσα στην Κύπρο (2020), είναι συν-συγγραφέας του Α.Π.Σ. της Ελληνικής ως Γλώσσας Πολιτισμικής Κληρονομιάς στην Αμερική (2022), συμμετείχε στην εκπόνηση του Α.Π.Σ. της Νεοελληνικής Γλώσσας για το Γυμνάσιο (2011), και είναι συγγραφέας τριών λεξικών. Τέλος, διαθέτει πλούσιο επιμορφωτικό έργο περίπου 750 ωρών σε σεμινάρια που διοργάνωσε το Α.Π.Θ., το Δ.Π.Θ., το Υ.ΠΑΙ.Θ (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Ι.Ε.Π., Π.Ε.Κ., σχολικές μονάδες), το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου και άλλοι φορείς.

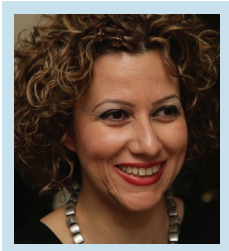
Η **Αντρη Παπακυριακού** σπούδασε γλωσσολογία στο Πανεπιστήμιο Humboldt του Βερολίνου. Εργάζεται στο Τμήμα Γλωσσών και Φιλολογιών στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, όπου διδάσκει κυρίως στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος Διδασκαλία της Ελληνικής ως Γ2/Ξένη Γλώσσα. Στο παρελθόν εργάστηκε σε διάφορα Πανεπιστήμια στη Γερμανία και στο Κέντρο Γενικής Γλωσσολογίας, Τυπολογίας Γλωσσών και Γλωσσικών Καθολικών στο Βερολίνο. Έχει

λάβει μέρος σε διάφορα ευρωπαϊκά ερευνητικά προγράμματα, ορισμένα εκ των οποίων είναι:

- European Curricula in New Technologies and Language Teaching
- Language Network for Quality Assurance (ομάδα CLIL)
- Effective Institutional Models towards Cohesive Teaching, Learning, Research and Writing Development

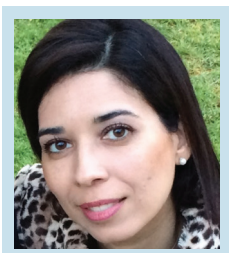
Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται στις θεωρίες κατάκτησης της Γ2, τη χρήση της τεχνολογίας στη διδασκαλία γλωσσών, τη διδασκαλία της γραμματικής και τη Συνδυασμένη Διδασκαλία Γλώσσας-Περιεχομένου.

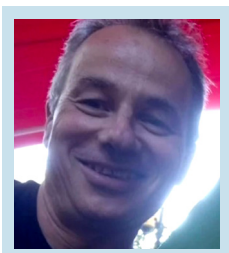
Η **Μαρία Πιτζιολή** είναι λειτουργός του Τομέα Επιμόρφωσης στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου. Είναι φιλόλογος, κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης Γλώσσας. Εμπλέκεται στην επιμόρφωση για την ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών σε θέματα διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης και της ένταξης των παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία στο σχολείο. Συμμετέχει επίσης στον συντονισμό του Προγράμματος

Επαγγελματικής μάθησης των εκπαιδευτικών στο σχολείο.

Η **Μαρίνα Ροδοσθένους-Μπαλάφα** είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας και Πρόεδρος του Τμήματος Παιδαγωγικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Λευκωσίας. Εκπόνησε τη διδακτορική της διατριβή στο πανεπιστήμιο του Κέιμπριτζ. Έχει παρουσιάσει μέρος της γενικότερης έρευνάς της σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά, κεφάλαια συλλογικών τόμων και σε τοπικά και διεθνή συνέδρια στον Καναδά και την Ευρώπη. Έχει επιμεληθεί τον

συλλογικό τόμο: *Δημιουργική διδασκαλία της Λογοτεχνίας: Εισηγήσεις και πρακτικές εφαρμογές στη Δημοτική Εκπαίδευση*, Αθήνα: Γρηγόρης, 2017. Είναι συντονίστρια της κατεύθυνσης Μάστερ Διδακτική της Γλώσσας και της Λογοτεχνίας του Πανεπιστημίου Λευκωσίας και του πρώτου εξ αποστάσεως, διαπανεπιστημιακού επιμορφωτικού προγράμματος για το λογοτεχνικό βιβλίο για παιδιά και νέους (σύμπραξη Πανεπιστημίου Λευκωσίας και Αριστοτελείου Πανεπιστημίου). Ήταν μέλος της ερευνητικής ομάδας του DIALLS: *Dialogue and Argumentation for Cultural Literacy Learning in Schools through Wordless Picturebooks and Films* (Horizon 2020, <https://dialls2020.eu/>). Υπήρξε μέλος της επιτροπής για τα κρατικά βραβεία Παιδικής Λογοτεχνίας για δύο θητείες. Είναι μέλος του διοικητικού συμβουλίου του Κυπριακού Συνδέσμου Παιδικού και Νεανικού Βιβλίου (IBBY Cyprus). Πολλές από τις μελέτες της είναι αναρτημένες στον πιο κάτω σύνδεσμο: <https://unic.academia.edu/MarinaRodosthenousBalafa>

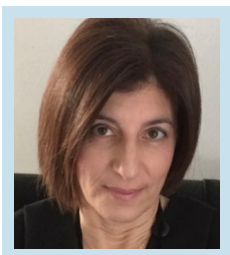
Ο **Γιώργος Σιμόπουλος** είναι Σύμβουλος Εκπαίδευσης στο Γραφείο της UNICEF στην Ελλάδα και Καθηγητής Σύμβουλος στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Το έργο του εστιάζει στην επαγγελματική μάθηση των εκπαιδευτικών, τη συμπεριληπτική εκπαίδευση και τη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας.

Η **Αναστασία Σωτηριάδου** είναι μάχιμη εκπαιδευτικός στη Δημοτική Εκπαίδευση. Είναι απόφοιτος του Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης των Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και άριστη απόφοιτος του μεταπτυχιακού προγράμματος Διδακτική της Γλώσσας και της Λογοτεχνίας του Πανεπιστημίου Λευκωσίας. Έχει συμμετάσχει ως εισηγήτρια σε εκπαιδευτικά σεμινάρια και επιμορφωτικές ημερίδες για τη διδασκαλία των Ελληνικών και της Λογοτεχνίας.

Έλαβε μέρος στο ερευνητικό πρόγραμμα *DIALLS: Dialogue and Argumentation for Cultural Literacy Learning in Schools through Wordless Picturebooks and Films* (Horizon 2020, <https://dialls2020.eu/>), μέσω της εφαρμοσμένης προσέγγισης των εικονοβιβλίων στην τάξη. Παρουσίασε ομαδοσυνεργατικά πρωτότυπες εισηγήσεις στο Διεθνές Συνέδριο *Building Bridges V(irtual)*, 2022 (Παν. Λευκωσίας και University of Nevada, Las Vegas). Δουλεύει με ερευνητική ομάδα στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας πάνω στη συγγραφή επιστημονικών άρθρων.

Η **Παυλίνα Χατζηθεοδούλου-Λοϊζίδου** είναι Προϊστάμενη του Τομέα Επιμόρφωσης στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου. Είναι διδάκτωρ Παιδαγωγικών και κάτοχος μεταπτυχιακών τίτλων σε θέματα Παιδαγωγικών και θέματα Εκπαίδευσης και Κοινωνίας. Ασχολείται με θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και εκπαίδευσης εκπαιδευτικών και τα τελευταία χρόνια εστιάζει ιδιαίτερα στην προώθηση της πολιτικής για την επαγγελματική μάθηση των εκπαιδευτικών στο κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα.

Συντονίζει επίσης τη Διατμηματική Επιτροπή για την ένταξη των παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία στο κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Πολυγλωσσικές Ταυτότητες
και Γραμματισμοί Προσφύγων και Μεταναστών
Η Συνδυασμένη Εκμάθηση Γλώσσας και Περιεχομένου

